

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

11. märts 1986*

(High Court of Justice'i eelotsusetaotlus)

(Impordipiirangud – Kõlblusega seotud põhjendus)

1. Kaupade vaba liikumine – Erandid – Kõlblusega seotud põhjendus – Sündsusetute või kõlvatute kaupade importimise keeld – Lubatavus – Tingimus – Samade kaupade liikmesriigi territooriumil tootmise ja turustamise keeld – Sama liikmesriigi territooriumil kehtivate õigusnormide erinevused – Üldhinnang (EMÜ asutamislepingu artikkel 36)

2. Rahvusvahelised lepingud – Liikmesriikide lepingud – Enne EMÜ asutamislepingut sõlmitud lepingud – Asutamislepingu artikkel 234 – Ese – Kohaldamisala – Ühendusesisese kaubanduse piirangute õigustamine – Vastuvõetamatu (EMÜ asutamislepingu artikkel 234)

Kohtuasjas 121/85,

mille esemeks on EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel High Court of Justice'i esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Conegate Limited

ja

HM Customs and Excise,

eelotsust EMÜ asutamislepingu artiklite 36 ja 234 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja esimees T. Koopmans, kohtunikud K. Bahlmann, G. Bosco, T. F. O'Higgins ja F. Schockweiler,

kohtujurist: *sir* Gordon Slynn,

kohtusekretär: ametnik D. Louterman,

arvestades kirjalikke märkusi, mille on esitanud:

põhikohtuasja hageja *barrister* N. Peters,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

Ühendkuningriik, esindaja P. Bucknell,

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja E. White,

olles kuulnud 21. jaanuari 1986. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi arvamuse,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

1. High Court of Justice'i Queen's Bench Division esitas Euroopa Kohtule 30. novembri 1984. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 29. aprillil 1985, EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel mitu eelotsuse küsimust seoses EMÜ asutamislepingu artiklite 36 ja 234 tõlgendamise, et võimaldada tal hinnata siseriikliku tolliõiguse teatavate sätete vastavust ühenduse õigusele.
2. Need küsimused esitati menetluse raames, mis käsitleb asjaolu, et Ühendkuningriigi toll pidas kinni teatavad Saksamaa Liitvabariigist Conegate Limited'i (edaspidi „Conegate“) poolt imporditud kaubapartiid. Lennujaamas, kuhu kaubapartiid saabusid, toimunud kontrollimise käigus avastasid tolliametnikud, et kaubad koosnesid peamiselt selgelt seksuaalset laadi täispuhutavatest nukkudest ja muudest erootikakaupadest. Tolliametnikud pidasid neid „süüdsusetuteks ja kõlvatuteks“ kaupadeks, mille importimine Ühendkuningriiki on keelatud 1876. aasta Customs Consolidation Act'i punkti 42 alusel.
3. Tolli esitatud kaebuse järel käskis Uxbridge Magistrates Court need kaubad konfiskeerida. Seda otsust toetas Southwark Crown Court. Conegate kaebas Crown Court'i otsuse peale High Court'i, väites et nendel asjaoludel rikuti kõnealuste kaupade konfiskeerimisega EMÜ asutamislepingu artiklit 30, mida ei saa õigustada kõlbluse seisukohalt asutamislepingu artikli 36 tähenduses.
4. Selle seisukoha toetamiseks sedastas Conegate, et kuigi Euroopa Kohus on oma 14. detsembri 1979. aasta kohtuotsuses (kohtuasi 34/79: Henn ja Darby, EKL 1979, lk 3795) kinnitanud, et kaupade importimise keeldu võib õigustada kõlbluse seisukohalt ning et põhimõtteliselt on igal liikmesriigil õigus määrata oma territooriumil kindlaks kõlblusnõuded, ei saa selline keeld kujutada endast siiski suvalise diskrimineerimise vahendit artikli 36 teise lause tähenduses, kui asjaomases liikmesriigis kaubeldakse samade kaupadega seaduslikult. Conegate väitel on sellega tegu Ühendkuningriigis, kus erootikakaupade tootmine ja turustamine ei ole üldiselt keelatud, seda erinevalt kõlvatute väljaannete tootmisest ja turustamisest, mida käsitleti eespool nimetatud 14. detsembri 1979. aasta kohtuotsuses.
5. Seoses sellega märkis Conegate, et käesoleva menetluse puhul kõnesolevate kaupade tootmise suhtes ei kehtinud Ühendkuningriigi õiguse kohaselt ühtegi

piirangut, aga kaupade turustamise keelud kehtisid vaid seoses nende posti teel edastamise ja avalikes kohtades näitamiseга. Muud piirangud kehtisid Ühendkuningriigi teatavates osades. Inglismaal ja Walesis võisid kohalikud ametiasutused otsustada, kas jätta turustamine piiramata või piirata müügikohti, lubades turustada ainult loa alusel tegutsevates sekstodeete kauplustes.

6. High Court asus seisukohale, et arutelu tekitas ühenduse õiguse tõlgendamise probleemi. Seepärast peatas ta menetluse ja küsis Euroopa Kohtult eelotsust järgmistes küsimustes:

„1) Kui teatavate kaupade suhtes kehtib teisest liikmesriigist kõnealusesse liikmesriiki importimise täielik riiklik keeld põhjendusega, et kaubad on sündsusetud või kõlvatud, siis kas selleks, et impordiliikmesriigis puuduks nende kaupade niinimetatud seaduslik kaubandus, millele on viidatud Henn ja Darby kohtuasjas 34/79, EKL 1979, lk 3795, tehtud Euroopa Kohtu otsuse põhjendustes 21 ja 22,

a) piisab, kui neid kaupu toodetakse ja turustatakse impordiliikmesriigis üksnes tingimusel, et:

i) nende posti teel edastamine on täielikult keelatud,

ii) nende avalik näitamine on keelatud ning

iii) kehtib müügikohtade litsentsimise süsteem nende müügiks 18-aastastele ja vanematele klientidele liikmesriigi teatavates kohtades ning et see litsentsimissüsteem ei mõjuta mingil määral sündsusetust või kõlvatust käsitlevat materiaalõigust selles liikmesriigis;

või

b) tuleb nende kaupade tootmine või turustamine impordiliikmesriigis täielikult keelata?

(2) Kui impordiliikmesriigis esineb selliste kaupade n-õ seaduslik kaubandus, mille suhtes kehtib teistest liikmesriikidest importimise täielik riiklik keeld, kas siis saab impordiliikmesriik sellistel asjaoludel end õigustada kõlbluse seisukohalt Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu artikli 36 alusel, keelates kõnealuste kaupade impordi teisest liikmesriigist selle põhjal, et need kaubad on sündsusetud või kõlvatud, või kas selline keeld kujutab endast suvalise diskrimineerimise vahendit või liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piirangut?

(3) Kas sündsusetute või kõlvatute kaupade importimise keeld 1876. aasta Customs Consolidation Act'i punkti 42 alusel kujutab endast suvalise diskrimineerimise vahendit või varjatud kaubanduspiirangut Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu artikli 36 tähenduses, kui seda keeldu kohaldatakse kõnealuse seaduse alusel keelatud kaupade suhtes, ent ei keelata 1959. aasta Obscene Publications Act'iga?

(4) Vaatamata eespool esitatud küsimuste vastustele, kui liikmesriik kehtestab, tegutsedes kooskõlas 1923. aasta Genfi konventsiooniga kõlvatuste kaubanduse ja levitamise lõpetamise kohta ning ülemaailmse postikonventsiooniga (uuendatud 1974. aastal Lausanne'is, jõustunud 1. jaanuaril 1976), sündsusetuteks või kõlvatuteks liigitatud kaupade teisest liikmesriigist importimise suhtes täieliku keelu, kas selline keeld on seega kooskõlas Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikliga 234?“

7. Märkusi esitasid Conegate, Ühendkuningriik ja komisjon.

Esimene küsimus

8. Conegate viitab oma väidetele, mis ta on esitanud siseriiklikele kohtutele, ning kinnitab, et niivõrd kui 1876. aasta Customs Consolidation Act'i punktiga 42 keelatakse üldiselt sündsusetute või kõlvatute kaupade import, kehtestatakse sellega piirang, mis on karmim kui nende toodete kaubanduse suhtes kohaldatavatest õigusnormidest tulenev piirang riigi eri osades, nagu Inglismaal ja Walesis. See märkus kehtib peamiselt Põhja-Iirimaa olukorra puhul, kus õigusnormidega ei kehtestata kõnealuste toodete turustamise piiranguid, v.a nende posti teel saatmise ja avalikkusele näitamise suhtes.

9. Ühendkuningriik väidab esiteks, et High Courti koostatud esimeses küsimuses kirjeldatakse olukorda seoses Inglismaal, Walesis ja Põhja-Iirimaaal kehtivate sündsusetute või kõlvatute kaupade turustamise piirangutega, ent ei võeta arvesse karmimaid piiranguid, mida kohaldatakse Šotimaal ja Mani saarel. Šotimaal keelatakse kehtivate õigusnormidega „kõlvatute esemete“ turustamine, pidades silmas nende lõplikku müüki; sõna „esemed“ hõlmab muu hulgas kujutisi ja mudeleid. Ent kohtud ei ole veel teinud otsust selle kohta, kas väljend „kõlvatud esemed“ hõlmab selliseid tooteid, mida impordib Conegate. Teisest küljest kuuluvad sellised tooted selgesti mõiste „sündsusetud ja kõlvatud kujutised“ alla, mille tootmine ja turustamine on Mani saarel kohaldatavate õigusnormide kohaselt keelatud. Ühendkuningriigi arvates peab riik, mis koosneb eri osadest ning kes lubab jätta kehtima erinevused neis osades kohaldatavates õigusnormides, ent kes siiski kohaldab ühist tollikorda, vajadusel viima selle korra kooskõlla kõige rangemate siseriiklike eeskirjadega.

10. Ühendkuningriik lisab, et Ühendkuningriigi eri osades kohaldatavad sätted tervikuna kajastavad lähenemisviisi, mille puhul ei tehta järeleandmisi karmis suhtumises sündsusetute kaupade turustamisse. Seoses sellega on oluline märkida, et Ühendkuningriigi õigusnorme on viimastel aastatel karmistatud, eriti seoses pornograafiliste fotodega, sekstodete kaupluste litsentsimise tingimustega ning kõlvatute esemete avalikkusele näitamise viisidega. Ühendkuningriik leiab, et seega ei erine kriteeriumid üldiselt selles osas, kas asjaomased tooted on kodumaised või imporditud.

11. Komisjon väidab esiteks, et väljend „seaduslik kaubandus“, mida on kasutatud eespool osutatud 14. detsembri 1979. aasta kohtuotsuses ja millele viidatakse esimeses küsimuses, ei tähenda õiguspärast ega lugupidamisväärset kaubandust. See viitab üksnes kogu kaubandusele, mis on asjaomases liikmesriigis seaduslik.

Komisjoni arvates on sellega tegemist käesoleval juhul kõnesolevate kaupade puhul, kuna High Courti poolt esimeses küsimuses kirjeldatud piirangud ei kujuta endast nende kaupade seadusliku kaubanduse puudumist.

12. Komisjon kinnitab lisaks, et kuigi praegu kehtiva ühenduse õiguse puhul on liikmesriikidel õigus kehtestada oma kõlblusnormid, kehtib selle õiguse suhtes põhimõte, et liikmesriigid ei või kohaldada imporditingimusi, mis on rangemad kui nende territooriumil samade toodete tootmise ja turustamise suhtes kehtivad tingimused.
13. Euroopa Kohus märgiks, et esimene küsimus tuleneb esiteks üldisest probleemist, kas teatavate kaupade impordikeeldu võib põhjendada kõlbluse seisukohalt, kui asjaomase liikmesriigi õigusnormid ei keela samade toodete tootmist või turustamist riigi territooriumil.
14. Seoses selle probleemiga tuleb pidada silmas, et EMÜ asutamislepingu artikli 36 kohaselt ei välistata ühenduses kaupade vaba liikumist käsitlevate sätetega impordikeeldu, mis on õigustatud „kõlbluse seisukohalt“. Nagu Euroopa Kohus on sedastanud oma eespool viidatud 14. detsembri 1979. aasta otsuses, on igal liikmesriigil põhimõtteliselt õigus otsustada oma väärtusteskaala kohaselt ning enda valitud vormis oma territooriumil kehtivate kõlblusnõuete üle.
15. Kuna ühenduse õigus lubab liikmesriikidel anda ise hinnanguid teatavate kaupade sündsusetu või kõlvatu laadi kohta, tuleb märkida, et asjaolu, et need kaubad mõjuvad šokeerivalt, ei saa pidada piisavalt tõsiseks õigustamiseks kaupade vaba liikumise piiranguid, kui asjaomane liikmesriik ei võta oma territooriumil toodetud või turustatud samade kaupade suhtes karistusmeetmeid või muid rangeid ja tõhusaid meetmeid, mille eesmärk on hoida ära selliste kaupade levimine.
16. Järelikult ei või liikmesriik tugineda kõlblusega seotud põhjendusele, et keelata kaupade import teistest liikmesriikidest, kui tema õigusnormidega ei ole keelatud samade kaupade tootmine või turustamine tema enda territooriumil.
17. Euroopa Kohtu ülesanne ei ole EMÜ asutamislepingu artikliga 177 talle antud volituste raames uurida, kas ja millises ulatuses esineb Ühendkuningriigi õigusnormides selline keeld. Ent küsimust, kas riigis, mis koosneb eri osadest, millel on sisesed õigusnormid, selline keeld esineb või mitte, saab lahendada üksnes kõiki asjakohaseid õigusnorme arvestades. Kuigi eespool nimetatud eeskirja kohaldamiseks ei ole vaja, et selliste toodete tootmine ja turustamine, mille import on keelatud, peaks olema keelatud riigi kõigi osade territooriumil, peab kõigi kohaldatavate eeskirjade põhjal olema võimalik vähemalt järeldada, et nende eesmärk on tegelikult keelata nende toodete tootmine ja turustamine.
18. Käesoleval juhul otsustas High Court oma esimese küsimuse tegelikult sõnastamisel piiritleda siseriikliku õigusnormi olemust, mille vastavus ühenduse õigusele on küsimus, mille ta soovib kindlaks määrata. Seega viitab ta impordiliikmesriigis kehtivatele eeskirjadele, mille kohaselt võib kõnealuseid kaupu vabalt toota ja turustada üksnes teatavate piirangutega, mille ta

selgesõnaliselt esile toob, nendeks on selliste toodete posti teel edastamise täielik keeld, nende avaliku näitamise piirang ning asjaomase liikmesriigi teatavates piirkondades kehtiv müügikohtade litsentsimise süsteem nende kaupade müügiks 18-aastastele ja vanematele klientidele. Selliseid piiranguid ei saa siiski pidada sisuliselt samaväärseks tootmis- ja turustamiskeeluga.

19. Kohtuistungil rõhutas Ühendkuningriik taas asjaolu, et praegu ei toodeta Ühendkuningriigi territooriumil ühtegi kaupa, mis on võrreldav Conegate'i imporditavate kaupadega, ent see asjaolu, mis ei välista selliste kaupade tootmise võimalust ning millele High Court ei viidanud, ei taga olukorra teistsugust hindamist.
20. Esimese küsimuse vastuses tuleb seepärast kinnitada, et liikmeriik ei või tugineda kõlblusega seotud põhjendusele asutamislepingu artikli 36 tähenduses, et keelata teatavate kaupade import põhjendusega, et need on sündsusetud või kõlbatud, kui samu kaupu võib tema territooriumil vabalt toota ja turustada ja kui ainsaks piiranguks on nende posti teel saatmise täielik keeld, nende avalikkusele näitamise piirang ning teatavates piirkondades kehtiv müügikohtade litsentsimise süsteem nende kaupade müügiks 18-aastastele ja vanematele klientidele.
21. See järeldus ei takista asjaomase liikmesriigi ametiasutustel kohaldamast nende kaupade importimise suhtes samu turustuspiiranguid, mida kohaldatakse liikmesriigis toodetavate ja turustatavate sarnaste kaupade suhtes.

Teine ja kolmas küsimus

22. Esimesele küsimusele antud vastuse põhjal ei vaja teine ja kolmas küsimus enam vastust.

Neljas küsimus

23. Conegate, Ühendkuningriik ja komisjon on seisukohal, et neljas küsimus ei ole põhikohtuasja vaidluse lahendamisel asjakohane. 1923. aasta Genfi konventsioonis on käsitletud üksnes kõlbatuid „väljaandeid“, mis ei ole käesoleva menetluse teema, ning ülemaailmset postikonventsiooni ei saa kohaldada imporditud kaupade suhtes, mida ei ole saadetud postiga.
24. Komisjon juhtis tähelepanu ka asjaolule, et Euroopa Kohus on mitmel korral kinnitanud, et enne asutamislepingut sõlmitud lepingutest tulenevate õiguste ja kohustuste kaitsmisel kohaldatakse asutamislepingu artiklit 234 üksnes liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel kehtestatud õiguste ja kohustuste suhtes. Sellistele lepingutele ei saa seepärast toetuda ühenduse liikmesriikide vahelise kaubanduse piirangute õigustamiseks.
25. Komisjoni argument tuleb heaks kiita. Nagu Euroopa Kohus on sedastanud oma 14. oktoobri 1980. aasta otsuses (kohtuasi 812/79: Attorney General v. Burgoa, EKL 1980, lk 2787), on artikli 234 eesmärk tagada, et asutamislepingu kohaldamine ei mõjutaks kas kohustust järgida kolmandate riikide kohustusi liikmesriigiga varem sõlmitud lepingu alusel või sellest lepingust tulenevate kohustuste järgimist liikmesriigi poolt. Seepärast ei saa liikmesriikide vahelistes

suhetes tugineda enne asutamislepingu jõustumist sõlmitud lepingutele selleks, et õigustada ühendusesisese kaubanduse piiranguid.

26. Neljanda küsimuse vastusena tuleb seepärast märkida, et asutamislepingu artiklit 234 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriikide vahelise kaubanduse piirangute õigustamiseks ei saa tugineda enne asutamislepingu jõustumist sõlmitud lepingutele.

Kohtukulud

27. Ühendkuningriigi ja komisjoni poolt Euroopa Kohtule märkuste esitamisel kantud kulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

vastates High Court of Justice'i poolt 30. novembri 1984. aastal esitatud küsimusele, otsustab:

- 1. Liikmeriik ei saa tugineda kõlblusega seotud põhjendusele asutamislepingu artikli 36 tähenduses selleks, et keelata teatavate kaupade import põhjendusel, et need on sündsusetud või kõlvatud, kui samu kaupu võib tema territooriumil vabalt toota ja turustada ning kui ainsaks piiranguks on nende posti teel saatmise täielik keeld, nende avalikkusele näitamise piirang ning teatavates piirkondades kehtiv müügikohtade litsentsimise süsteem nende kaupade müügiks 18-aastastele ja vanematele klientidele.**
- 2. EMÜ asutamislepingu artiklit 234 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriikidevahelise kaubanduse piirangute õigustamiseks ei saa tugineda enne EMÜ asutamislepingu jõustumist sõlmitud lepingutele.**

Koopmans

Bahlmann

Bosco

O'Higgins

Schockweiler

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 11. märtsil 1986 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

P. Heim

T. Koopmans